
*Acta des particulieren synodi der kercken van
Noorthollandt, vergaedert tot Alcmaer den 12³⁾
Maij ende voleindicht den 15 desselven a^o. 1587.*

Eerst syn naer aenroepinge des Heeren h. naeme JACOBUS LOMANNUS, dienaer des woorts tot Alcmaer, tot praesidem, CHRISTIANUS SINAPIUS, dienaer tot Medenblick, tot assessorem ende PETRUS PLANTZIUS tot scribam vercoren worden.

Syn verscheenen van wegen des classis van Haerlem JOHANNES BOGAERT, dienaer des evangelii tot Haerlem, JODOCUS HENRICI GEISTERANUS,

1) »Onder stont gescreven» ontbr. in A. 2) »dienaer — Haerlem» ontbr. in A.
3) »12» G heeft »13».

dienaer tot Assendelfft, PIETER CORNELISZ BLANCKEFORT ¹⁾, ouderling tot Haerlem, ende PIETER JANSZ, ouderling tot Assendelfft.

In den naeme des classis van Hoorn BARTHOLDUS WILHELM, dienaer des woorts tot Hoorn, EVERT MICHIELSZ, dienaer tot Ooster ende Westerbloeker, JAN CORNELISZ, ouderling tot Hoorn, ende PIETER JANSZ, ouderling tot Hoochtwoudt.

In den naeme des classis van Alcaer JACORUS LOMANNUS, dienaer tot Alcaer, met eenen ouderling JAN PHILIPSZ derselver kercken, BALTHASAR VAN BEMONT, dienaer tot Coodyck, verselschapt met eenen ouderling syner kercken ²⁾.

In namen des classis van Edam WILHELMUS PUPPIUS, dienaer tot Edam, LOURENS JANSZ, dienaer tot Monickendam, JAN JACOBSZ, ouderling tot Purmurent, ende CLAES ISBRANTSZ, ouderling tot Suiderwoude.

In namen des classis van Enckhuisen PETRUS ARRITIUS ³⁾, dienaer tot Enckhuisen, CHRISTIANUS SINAPIUS, dienaer tot Medenblick, HERMEN FRANZ, ouderling tot Enckhuisen, ende JAN AERENTSZ, ouderling tot Hoochcarspel.

In den name des classis van Amsterdam PIETRUS PLANTZIUS, dienaer des woorts tot Amsterdam, GARBRANT JANSZ ⁴⁾, dienaer tot Naerden, HANS VERCLOCK ⁵⁾, ouderling tot Amsterdam, GERRYT CLAESZ ⁶⁾, ouderling tot Naerden.

ART. 1 ⁷⁾. Overmits in den generalen synodo, gehouden het voorleden jaer in 's Graevenhaege, beslooten is, dat HERMANNUS HERBERTS, met voorweeten ende oordel der academiae tot Leiden ende D. SARAVIAE, JEREMIAE BASTINGH ende WERNERI HELMICHII, een declaratie over die stucken, die in syn boeck impertinentelick ⁸⁾ ende duister ⁹⁾ syn gestelt, sal laeten wthgaen ende tot alnoch daervan niet en is geeffectueert, is geraeden gevonden, dat die twee gedeputierde deses synodi sullen handelen met den kercken van Suithollant, ten einde die voorschreeven declaratie, so haest als mogelick is, wthgegeven worde tot wechneminghe aller ergernissen, wth syn voorgaende schriften ontstaen.

ART. 2. Ende gemerckt eenige dienaeren van Suithollandt geschreeven hebben, dat in hunnen particulari synodo eenige sullen gedeputiert worden om die swaericheden der kercken den heern Staeten ende syner Excellentie voor te draegen ende te versoeken, dat daerinne werde voor-

¹⁾ »Blanckefort" A heeft »Blanckenoot", G »Blanckeweert". ²⁾ »verselschapt — kercken" ontbr. in A. ³⁾ »Arritius" G heeft »Haretius". ⁴⁾ »Jansz" ontbr. in G. ⁵⁾ »Verclock" A heeft »Vercloeck", G »Verklockin". ⁶⁾ »Gerryt Claesz" G heeft »einde een ouderlingh". ⁷⁾ De opgave der art. ontbr. in C bij deze acte. ⁸⁾ »impertinentelick" G heeft »niet pertinentelick". ⁹⁾ »duister" A heeft »duyterlijck".

sien, is by den broederen goet gevonden van wegen deses synodi desz-gelycks twee te ordonneren om met den gedeputeerden van den kercken van Suithollandt gesaementlich aen te houden, ten einde voorschreeven. Waertoe bestemp syn die kercken van Alcaer ende Haerlem, welke sullen elck wth hunnen kercken eenen daertoe ordonnieren, aen welken voorschreeven twee kercken die classes deses synodi haere gravamina overseinden sullen.

ART. 3. Op die vraegen van de classe van Alcaer, off het niet noodich en waer die predicatien BALTHAZARIS COPPII, gemaect over den catechismum, wth den Hoochduitschen in die Nederlantsche spraeke door CAROLUM AGRICOLAM over te setten tot behoefte dergener, die de Hoochduitsche taale niet en verstaen, hebben die broederen verclaert, dat sie wel lyden meugen, dat die voorschreeven AGRICOLA die predicatien COPPII translateere, mits conditie dat sulx geschiede sonder die kercken met eenige oncosten hiervan te beswaeren.

ART. 4. Op die tweede vraege desselven classis, oft men sodanigen kindt doopen sal, daer die vader present is ende gevraecht synde op die voorgestelde vraechstukken niet en wil antwoorden, is beslooten, dat men, achtervolgende die resolutie des generalen synodi, die ouders daertoe sal neerstelick vermaenen, doch indien men dieselve daertoe niet en can bewegen, sal men evenwel tselve kint doopen op die kracht des verbonts Goodts.

ART. 5. Op die derde vraege desselven classis aengaende tot onderhout ADRIANI ALLERTSZ, dienaer des woorts geweest tot Calverdyck, is verclaert, dat die kercken niet gehouden syn den voorschreeven ADRIANUM te onderhouden, gemerckt hy niet en is van den vyant wth syner kercken verdreven.

ART. 6. Op die 4 vraege, hoe men best weren sal het misbruick der attestatien, die by eenigen dienaeren onvoorsichtelick gegeven worden, is geresolveert, dat men, achtervolgende het besluit des generalen synodi tot Middelburch ende in s Gravenhage, geen attestatien geven sal dan met voorgaende verwillinge van den kerckenraet onder den segel der kercken oft, daer geen kerckensegel en is, van twee onderteekent; dat oock die dienaeren op den rugge van den attestatien sullen opteekenen, tgene sy den armen lidtmaeten tot haere reise geven. Desgelycks sal men voortaan geene attestatien voor goet aennemen dan diegene, die (als boven verhaelt is) wettelick gegeven synt ende haer behoorlicke forme hebben ende niet ouder en sint dan drie maenden, ten waere genoechsamen rede-

nen ter contrarie gegeven werden den kerckenraet, alwaer attestatien van ouder dato ¹⁾ sullen voorkoomen.

ART. 7. Op die laetste vraege deses voorschreeven classis, oft die ouderlingen ende diaconen sullen voortaan geduirichlick dienen oft ter contrarie alle jaer het halve deel verandert ende andere in die plaetse gestelt sullen worden, is beslooten, dat die kercken hierinne sullen naekoomen den 25 artickel des generalen synodi in s Gravenhage, vermeldende dat het halve deel der ouderlingen ende diaconen alle jaer sal verandert worden, ten waere die gelegenheit ende profyt der kercken anders vereischeden.

ART. 8. Op die eerste vraege des classis van Enckhuisen, hoe men handelen sal met sodanigen broeder, die, hoewel hy andersins vroom van leven is, hem van des Heeren h. avontmael onthout, is geresolveert, dat men sodanigen broeder over die ²⁾ kleinachtinge der h. sacramenten ernstlick sal vermaenen, ende so hy hartneckelick daerinne voortvaert, so sal men ten laetsten kercklick met hem voortvaeren.

ART. 9. Op die tweede vraege, oft men sal mogen trouwen sodanige, die in boerdoom geleefft ende goeder luiden kinderen geschendet hebben ende met eene andere begeren te trouwen, is beslooten, dat men alsulcken over haere sonden ernstlick sal bestraffen, ende so daer eenige swaericheit voorvalt, dat men die aen die overheit sal wysen, ende soverre sie van der overicheit vry gesprooken werden, dat man sie alsdan sal trouwen.

ART. 10. Op die derde vraege des voorschreeven classis, wat men doen sal met sodanigen persoon, daer die man, hebbende eene sieke huisvrouw, een kint gekregen heeft by syner dienstmaecht, ende syn huisvrouw gestorven synde, versoeken tsamen getrowt te werden, is geresolveert, dat men dese saeke, als den politischen richter competente, sal stellen ten oordele van de overicheit.

ART. 11. Die van den classe van Haerlem hebben versocht, dat alle dorpen, sorteerende onder Karmderlandt, sullen gehouden syn in hunne classicale vergaderingen te verschynen ende alle voorvallende oncosten met hen helpen draegen. Waerop die gedeputeerden van de classe van ³⁾ Amsterdam hebben begeert, dat dese saeke mochte wthgesteld werden tot

¹⁾ »alwaer — dato" G heeft »voor denwelcken alle attestatien." ²⁾ »die" A heeft »sijns." ³⁾ »de classe van" ontbr. in A en G.

den naesten particularen Noorthollantschen synodum wth oorsaeken, dat die van de classe van Amsterdam niet en syn hiervan verwittiget geweest, twelek allvoorn behoorde te geschieden, daertoe oock dat die kerckendienaers, welke dese saeke insonderheit raeckt, hierop behoorden gehoort te worden. Waerop die broederen beslooten hebben, dat, gemerckt in den generali synodo die dorpen van Kermerlandt gevoecht syn tot den classe van Haerlem, alle dienaeren des voorschreeven lants sullen verschynen in den voorschreeven classe ende alle voorvallende lasten denselven sullen helpen draegen ¹⁾.

Op die particuliere vraegen van der kercken van Alcmaer.

ART. 12. 1. Oft het niet noodich en sy, tot wechneminghe aller confusien ende ongeschicktheiden, oordre te stellen op die groote tsamencomsten der jongen luiden, welke met een gebeth begonnen ende met een dancksegginge beslooten worden ende in denwelcken eenigen text der h. schriftuur by forme van predicatie wert verclaert ²⁾. Is beslooten, dat sodanige ende diergelycke tsamencomsten geensins sullen toegelaeten syn, daer sy niet en syn ingevoert, ende alwaer sie in gebruik syn, sal die kerckenraet met gevoechlicke middelen soeken die-selve aff te brengen.

ART. 13 ³⁾. 2. Is goet gevonden, dat SYMON PAULUSZ, dienaar geweest tot Ackersloot, gemerckt hy vroom van leven is, in syner grooten armoede van den kercken deses synodi sal geholpen worden, mits conditie dat die classe van Alcmaer eerst haere liefde aan hem sal bethoonen ⁴⁾. Ende om den voorschreeven broeder geduirichlick te helpen sullen die twee gedeputeerden deses synodi om syn alimentatie by den heeren Staten solliciteeren.

ART. 14. 3. Op die vraege, voorgedraegen in den voorgaenden particulieren synodo, gehouden tot Edam a^o 86, off het niet geraeden en sy, dat voortaan die gedeputeerden tot den particularem synodum op gemeene costen der classen gesonden worden, is beslooten, dat ja, opdat

¹⁾ »gevoecht syn — draegen” G heeft »gevoeght tot die classe van Haerlem sorteren, dat sij sullen van nu voort verschijnen in de classe van Haerlem ende alle vervallende lasten sullen helpen draegen nae behooren eenes ijegelijcken classis.”

²⁾ Achter »verclaert” volgt nog in G »ende tot in de nacht te samen blijven, eer sij scheijden.” ³⁾ »Art. 13” ontbr. in A. Eveneens »Art. 14” en »Art. 15.”

⁴⁾ Achter »bethoonen” volgt in G nog: »ende hem uijt die lijnbane nemen, daer hij nu ter tijt met ergernis der kerckendienstes arbeijt.”

also die gesandten van eener iegelicken classe in een huis logieren ende des to beter communicatie houden mogen.

ART. 15. 4. Het naestcoomende synodus sal naer omgaende oorde-
ninge tot Haerlem gehouden worden.

5. Censura morum gehouden synde, syn die broeders in aller vriend-
lickheit van malcanderen gescheiden ¹).

Finis.
